

การเปลี่ยนแปลงต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศของอุตสาหกรรมสิ่งทอ

นางสาว อังคณา ฉายวิริยะ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-719-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE CHANGE IN DOMESTIC RESOURCE COST OF TEXTILE INDUSTRY

Miss Aungkana Chalwirya

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics in Economics

Department of Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-333-719-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การเปลี่ยนแปลงต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศของอุตสาหกรรม
 สิ่งทอ
 โดย   นางสาวอังคณา ฉายวิริยะ
 ภาควิชา   เศรษฐศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตนโกมุท

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
 หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
 (รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ วิบูลชุตติกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตนโกมุท)

..... กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ สยามภรต เจียมสกุล)

..... กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวleen้อย ตริรัตน์)

อังกฤษ ฉายาวิริยะ : การเปลี่ยนแปลงต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศของอุตสาหกรรมสิ่งทอ (THE CHANGE IN DOMESTIC RESOURCE COST OF TEXTILE INDUSTRY) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตนโกมุท, 178 หน้า ISBN 974-333-719-9

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศของอุตสาหกรรมสิ่งทอในแต่ละช่วงเวลา เพื่อพิจารณาว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด และปัจจุบันอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทยมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบทางการผลิตหรือไม่ โดยใช้เครื่องมือในการวัดที่เรียกว่า ต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ (DOMESTIC RESOURCE COST : DRC)

ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศของอุตสาหกรรมสิ่งทอทั้งระบบ อันประกอบด้วยอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ (เส้นใยโพลีเอสเตอร์) ด้ายฝ้าย ด้ายใยประดิษฐ์ ฝ้ายผืน และเครื่องนุ่งห่ม มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2534 และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (DRC / SER) พบว่า ในปี พ.ศ. 2540 อุตสาหกรรมสิ่งทอขึ้นต้นและขึ้นกลาง อันได้แก่ อุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ ด้ายฝ้าย ด้ายใยประดิษฐ์ และฝ้ายผืน ได้สูญเสียความได้เปรียบเปรียบเทียบทางการผลิต กล่าวคือมีค่า DRC / SER มากกว่า 1 ในขณะที่อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มยังคงมีความได้เปรียบเปรียบเทียบทางการผลิต โดยมีค่า DRC / SER < 1 คือมีค่าเท่ากับ 0.72 และเมื่อวิเคราะห์ต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศของผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มย่อย 4 ผลิตภัณฑ์ อันได้แก่ เสื้อผ้าเด็กเล็ก เสื้อเจ็ดผู้ชายทำจากผ้าดก เสื้อโอเวอร์โค้ด และเครื่องยกทรง รัดทรง ในปี พ.ศ. 2537 และ พ.ศ. 2540 พบว่า ผลิตภัณฑ์ทั้งสี่มีค่า DRC เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2537 แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงพบว่าผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มทั้ง 4 ประเภทมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบทางการผลิตทั้งในปี พ.ศ. 2537 และ พ.ศ. 2540 แต่ถึงกระนั้นก็ตามเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง พบว่าผลิตภัณฑ์สิ่งทอของไทย โดยเฉพาะเครื่องนุ่งห่มมีต้นทุนการผลิตสูงกว่าประเทศคู่แข่ง จึงเป็นผลให้ต้องสูญเสียส่วนแบ่งตลาดในตลาดส่งออกสำคัญ ก่อให้เกิดการระดมตัวลงการผลิตเครื่องนุ่งห่มไทย และส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอโดยรวม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีผู้ประกอบการสิ่งทอและหน่วยงานภาครัฐต้องร่วมมือกัน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันแก่อุตสาหกรรมสิ่งทอไทย

ภาควิชา .....เศรษฐศาสตร์..... นายมีชื่อ นิสิต .....
สาขาวิชา .....เศรษฐศาสตร์..... นายมีชื่อ อาจารย์ที่ปรึกษา .....
ปีการศึกษา .....2542..... นายมีชื่อ อาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม .....

4085582029 : MAJOR ECONOMICS

DOMESTIC RESOURCE COST / TEXTILE INDUSTRY / CHANGE

AUNGKANA CHAIWIRIYA : THE CHANGE IN DOMESTIC RESOURCE COST OF
TEXTILE INDUSTRY. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. SOMCHAI
RATANAKOMUT, Ph.D. 178 pp. ISBN 974-333-719-9

The objective of this study is to analyse the change in comparative advantage of textile industry. The concept of Domestic Resource Cost (DRC) is utilized as a measure of the comparative advantage.

The study found that the DRC value for 1997 has a higher magnitude than the Shadow Exchange Rate (SER) in man-made fibers (polyester) , yarns and fabrics while the DRC value of garment was lower than the SER. It implied that the garment industry has comparative advantage. However, in each industry the DRC value increased from 1991 to 1997. Beside that , from calculation the DRC value of men 's shirts , overcoats , brassieres and infant wear found that DRC of these products were lower than the SER and the DRC value increased from 1994 to 1997.

The textile exports especially garment product exhibit a decreasing trend over the period 1994 – 1997. The declining trend is the result of relatively higher competitiveness of the same products from other low - cost exporting countries. So the need to reassess the various aspects in order to improve the textile sector such as to promote the research and development , to improve the basic infrastructure and to reduce the import tariff

ภาควิชา .....ECONOMICS..... นายมิชชัยอนิติก *Aungkana Chaiwiriya*.....
สาขาวิชา .....ECONOMICS..... นายมิชชัยอนิติก *Somchai Ratanakomut*.....
ปีการศึกษา ..... 1999..... นายมิชชัยอนิติก *ร่วม*.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือจากรองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนโกมุท อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ในการทำ วิทยานิพนธ์ด้วยดีโดยตลอด รวมทั้งขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ วิบูลชุตติกุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ สยามารถ เจียสกุล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นवलน้อย ตริรัตน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็น ต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่จากหลายๆ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิเช่น เจ้าหน้าที่จากสมาคมอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไทย กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดซื้อบริษัท ไทยวาโก้ จำกัด (มหาชน) และอีกหลายท่านที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้หมด

ที่สำคัญ ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณ มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี และบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้เงินสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนต้องกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ รวมถึงพี่น้องทุกคน ที่ได้ให้การสนับสนุนทั้งทางด้านกำลังใจ กำลังทรัพย์ และกำลังกาย ด้วยดีเสมอมา สำหรับประโยชน์ที่พึงเกิดขึ้นจากการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้เขียนขอมอบแต่ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่น้องทุกคน รวมถึงคุณ อาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ ส่วนข้อบกพร่องทั้งหลายผู้เขียนขอน้อมรับแต่ผู้เดียว

สถาบันวิทยบริการ

อังคณา ฉายวิริยะ

มีนาคม 2543

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	10
1.3 ขอบเขตในการศึกษา	11
1.4 แหล่งข้อมูล	12
1.5 วิธีการศึกษา	13
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	15
2. กรอบแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
2.1 กรอบแนวความคิด	16
2.2 วรรณกรรมปริทัศน์	19
3. สถานภาพทางการผลิตและการตลาดของอุตสาหกรรมสิ่งทอ	28
3.1 ความสำคัญของอุตสาหกรรมสิ่งทอต่อระบบเศรษฐกิจไทย	28
3.2 โครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรมสิ่งทอ	29
3.2.1 อุตสาหกรรมเส้นใย	29
3.2.2 อุตสาหกรรมปั่นด้าย	38
3.2.3 อุตสาหกรรมทอผ้าและถักผ้า	43
3.2.4 อุตสาหกรรมฟอก ย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จ	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2.5	53
3.3	59
3.3.1	60
4.	66
4.1	66
4.2	70
4.3	72
4.4	79
4.4.1	83
4.4.2	86
4.4.3	91
4.4.4	97
4.4.5	102
4.4.6	107
5.	115
5.1	115
5.1.1	115
5.1.2	116
5.1.3	117
5.1.4	118
5.2	124
6.	144
6.1	144

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
6.2 ปัญหาและแนวทางแก้ไข	146
6.3 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	148
6.4 ข้อเสนอแนะ	148
รายการอ้างอิง	149
ภาคผนวก	155
ภาคผนวก ก	156
ภาคผนวก ข	160
ภาคผนวก ค	163
ประวัติผู้วิจัย	178

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 โครงสร้างสินค้าออกของไทย ปี พ.ศ. 2531 ถึง ปี พ.ศ. 2540	2
1.2 โครงสร้างการส่งออกสินค้าสำคัญ 5 อันดับ ระหว่างปี พ.ศ. 2526 ถึง ปี พ.ศ. 2541	3
1.3 มูลค่าการส่งออกและสัดส่วนการส่งออกของสินค้าออกสำคัญ 10 อันดับแรก ระหว่าง ปี พ.ศ. 2538 ถึง ปี พ.ศ. 2540	4
1.4 บทบาทของอุตสาหกรรมสิ่งทอต่อระบบเศรษฐกิจไทย	8
1.5 สัดส่วนมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอแต่ละประเภท เปรียบเทียบกับมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอโดยรวม	10
3.1 ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ผลิตจากเส้นใยเรยอน	35
3.2 ผู้ผลิตและกำลังการผลิตเส้นใยประดิษฐ์ ปี พ.ศ. 2540	36
3.3 สัดส่วนโรงงานฟอก ย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จของไทย	48
3.4 เปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของผลการเปลี่ยนแปลงเครื่องจักร และเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมฟอก ย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จ	52
4.1 มูลค่าการส่งออก การนำเข้า และดุลการค้าในผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2536 - พ.ศ. 2541	67
4.2 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกเส้นใยประดิษฐ์แต่ละประเภท ระหว่างปี พ.ศ. 2537 - พ.ศ. 2540	69
4.3 ตลาดส่งออกเส้นใยประดิษฐ์ที่สำคัญ 10 ประเทศแรกของไทย ระหว่าง ปี พ.ศ. 2538 - พ.ศ. 2541	70
4.4 ปริมาณ และมูลค่าการส่งออกเส้นด้าย ปีพ.ศ. 2537 - พ.ศ.2540	73
4.5 ตลาดส่งออกด้ายเส้นใยประดิษฐ์ 10 ประเทศแรกของไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2538 - พ.ศ. 2541	74
4.6 ตลาดส่งออกด้ายฝ้าย 10 ประเทศแรกของไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2538 - พ.ศ.2541	75
4.7 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผ้าผืน ระหว่างปี พ.ศ. 2537 - พ.ศ. 2540	77

สารบัญญัตราสาร (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.8 ตลาดส่งออกผ้าผืน 10 ประเทศแรกของไทย ระหว่าง ปี พ.ศ. 2538 – พ.ศ. 2541	78
4.9 ตลาดนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่สำคัญของไทย ปี พ.ศ. 2535 – พ.ศ. 2540.....	81
4.10 ตลาดส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป 10 ประเทศแรกของไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2538 – พ.ศ. 2541.....	82
4.11 ส่วนแบ่งตลาดของประเทศผู้ส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประเทศสหรัฐอเมริกา	84
4.12 ส่วนแบ่งตลาดของประเทศผู้ส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปในสหภาพยุโรป	87
4.13 ส่วนแบ่งตลาดเสื้อผ้าสำเร็จรูปของประเทศผู้ส่งออกในประเทศญี่ปุ่น	89
4.14 สัดส่วนการส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มแต่ละประเภท เปรียบเทียบกับมูลค่าการส่งออกเครื่องนุ่งห่มรวม	91
4.15 ตลาดส่งออกเสื้อผ้าเด็กเล็ก 15 ประเทศแรก ของไทย	94
4.16 ส่วนแบ่งตลาดเสื้อผ้าเด็กเล็กของประเทศผู้ส่งออกสำคัญในสหรัฐอเมริกา	95
4.17 ส่วนแบ่งตลาดเสื้อผ้าเด็กเล็กของประเทศผู้ส่งออกสำคัญในสหภาพยุโรป	97
4.18 ส่วนแบ่งตลาดเสื้อผ้าเด็กเล็กของประเทศผู้ส่งออกสำคัญในประเทศญี่ปุ่น	98
4.19 ตลาดส่งออกเสื้อเชิ้ตผู้ชายทำจากผ้าฝ้าย	100
4.20 ส่วนแบ่งตลาดเสื้อเชิ้ตผู้ชายของผู้ส่งออกสำคัญในสหรัฐอเมริกา	101
4.21 ส่วนแบ่งตลาดเสื้อเชิ้ตผู้ชายของประเทศผู้ส่งออกสำคัญในสหภาพยุโรป.....	103
4.22 ตลาดส่งออกเสื้อไอเวอริโค้ดของไทย	104
4.23 ส่วนแบ่งตลาดเสื้อไอเวอริโค้ดของประเทศผู้ส่งออกสำคัญในสหรัฐอเมริกา	106
4.24 ส่วนแบ่งตลาดเสื้อไอเวอริโค้ดของประเทศผู้ส่งออกสำคัญในสหภาพยุโรป	108
4.25 ตลาดส่งออกเครื่องยกทรง รัตทรงของไทย	110
4.26 ส่วนแบ่งการตลาดเครื่องยกทรงของผู้ส่งออกสำคัญในสหรัฐอเมริกา	111
4.27 ส่วนแบ่งตลาดเครื่องยกทรง รัตทรงในตลาดสหภาพยุโรป	113
4.28 ส่วนแบ่งตลาดเครื่องยกทรง รัตทรงของผู้ส่งออกสำคัญในญี่ปุ่น	114
5.1 ดันทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศของอุตสาหกรรมสิ่งทอ เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2540.....	125

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.2	ต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ (DRC) ของผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มแต่ละประเภท ในปี พ.ศ. 2537 และ พ.ศ. 2540 129
5.3	ต้นทุนการผลิตเครื่องนุ่งห่มของไทยกับประเทศคู่แข่งสำคัญในทวีปเอเชีย 133
5.4	ต้นทุนการผลิตเครื่องนุ่งห่มของไทยกับประเทศคู่แข่งสำคัญในทวีปอเมริกาใต้ 134
5.5	อัตราภาษีนำเข้าผลิตภัณฑ์สิ่งทอของไทยและประเทศต่างๆ ในอาเซียน 136
5.6	สัดส่วนต้นทุนด้านแรงงานต่อต้นทุนที่ใช้ไปเพื่อการผลิตและการจำหน่ายจำแนกตามหมวดอุตสาหกรรม 139
5.7	ระดับผลิตภาพแรงงานเฉลี่ยต่อ 1 ชั่วโมงการทำงานของผู้จ้างในอุตสาหกรรมต่างๆ 140
5.8	อัตราค่าจ้างแรงงานโดยเปรียบเทียบของประเทศไทยกับประเทศคู่แข่ง 141

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1.1 ความสัมพันธ์ของขบวนการผลิตในอุตสาหกรรมสิ่งทอทั้งระบบ	6
1.2 โครงสร้างการผลิตและการใช้ปัจจัยการผลิตในอุตสาหกรรมสิ่งทอ.....	7
3.1 ความสัมพันธ์ของอุตสาหกรรมสิ่งทอทั้งระบบ	31
3.2 โครงสร้างผลิตภัณฑ์เส้นใยประดิษฐ์	33
3.3 ขั้นตอนการผลิตด้ายฝ้าย	42
3.4 กรรมวิธีการผลิตของอุตสาหกรรมฟอก ย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จ	50
3.5 กระบวนการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป	58
3.6 โครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องยกทรง รัดทรง	59
3.7 วิธีการตลาดเสื้อผ้าสำเร็จรูป	63

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย